

Unibertsitateetako Euskal Kultur mugimenduak, Bizkaian

Sorrera

1973. urtea izan daiteke Unibertsitateetako Euskal Kultur Taldeak sortzen hasi zireneko unea, batez ere Bilboko Distritoan. Ez da kointzidentzia hutsa Udako Euskal Unibertsitatea ere urte berean sortua izatea. Gertaera biak daude nahiko elkarri lotuak, prozesu berdina izanik, momentu hartako giro berezi baten ondorio bait dira.

Alde batetik, nabaria zen Euskal Unibertsitate baten hutsunea. Gure Fakultateek ez zuten euskal nortasunaren aztarrenik, euskara bera halako erdi-fosil baten gisa ikusten bait zuten gehienek, baliogabea eta errekuperagaitza. Zenbait unibertsital kargudun errespetagarriren ahotik entzuniko «el euskera no es vehículo de cultura» eta antzeko bitxikeriek ezin hobeki ematen dute egoera honen berri.

Bestetik, burruka derrigorrez maximalista baten ondorioz, euskal kulturak toki bat lortzen du legalitate mailan. Ikasle mugimenduak kultur arlotik pasa behar duenez, ikasle abertzaleak EKTren inguruan batzen dira. Beraz, EKTk, erakunde bezala, burruka baten ispilu bilakatzen dira.

Ekintzen prozesua

Egoera horretan, EKTk ekintza konkretu bati lotu zitzaizkion: Euskal Unibertsitaterako lehen urrats bezala, Euskal Herriko erdal Unibertsitatea euskalduntzeari, alegia. Bi sailetan banatzen da, batez ere, haserako lana: euskal ikastaroak, eta euskal giroa sor-

tzeko eratu diren hitzaldi nahiz jaialdiak. Euskara irakastea Unibertsitate mailako lana ez dela jakin arren, errekuiperatze prozesu batetan beste irtenbiderik ez dagoenez, EKT guztiek hari eman diote garrantzirik handiena. Erdi inprobisatuz hasi ziren eskola haik, hiru-lau urtetan ia ikastaro ofizial bihurtu dira zenbait fakultatetan.

Hala ere, gure helburu bakarra ez da euskara irakastea; aitzitik, beste zerbaitetarako medio gisa dakusagu, hau da, euskara Unibertsitate mailan erabil ahal izateko. Baldin Udako Euskal Unibertsitatea, fakultate bakoitzean kurtsu osoa zehar egiten den ikerkuntza lanaren agerpena bada, oso argi ikusten dugu alde horretatik EKT guztiek bete behar duten zuloa. Fakultate bakoitzean, bertan irakasten diren espezialitateak euskaraz lantzea, euskara tekniko bat elaboratuz joatea, biharko irakasle koadroak hornitzea. Mintegiak dira, bereziki, honetarako ditugun lanabesak. Euskaraz lana sortzen duten mintegiok finkatzea dateke gaurregun gure ekintzarik nagusienetako bat.

Epe labur batetarako erreibindikapenak

Nahiz eta EKT bakoitza bere gisara sortua izan, berehala naritaritu zen haien arteko harreman baten premia. Sortu zen koordinaketa, elkarren berri jakiteko eta ekintzak ez nahasteko izan zen gehienbat. Bilbo mailan gutienez, aurrera doa gaur koordinaketa hori, eta Euska! Herriko beste probintzietara heda dadin pauso batzu emanak dira.

Aurtengo kurtsuaren haseran, Bilbo inguruko koordinaketak lau puntutan agertu ditu epe labur batetarako erreibindikapenak. Bizkaitatik kanpo dauden beste EKTetara zabaldu dira, diskuti dituzaten. Puntuak hautatzean erabili dugun kriterioa, pragmatikoa izan da: horik lortzeko posibilitatearena.

1. Hego Euskal Herriko lau probintzietarako Distrito bakarra.
2. Distrito hori osatzeko behar diren fakultate berriak.
3. Euskal Departamentu bat fakultate bakoitzean.
4. Euskararen ofizialtasuna.

L. E. K. T. (Lejoako Euskal Kultur Taldea: Medikuntza)

Orain dela bi urte, hau hirugarrena da eta, eman ziren lehen urratsak Medikuntz Fakultatean EKT bat sortzeko.

Legalizatzea, EITrena ikusi eta gero egin zen. 1974.eko urrian zen hori. Oztoporik ukan dugu, noski. Lehen, ekonomikoa. Lehen subentzioa, 30.000 pezetatkoa, duela hiru hilabete heldu zaigu, nahiz eta gure lehen presupostua 100.000koa izan.

Gure historia zehar, urrats batzu emanak ditugu. Lehen urtean oso jende guti ibili zen. Ekintza aldetik, euskarazko klaseak eman eta hitzaldi batzu antolatu baino ez zen egin.

Gero, mintegi batzu hasi ziren, Euskal Herriko Medikuntzaz, oraindik jarraitzen direnak.

Joan den urtean, zerau planteatu genion geure buruari: Euskal kultura zabaltzeko, euskara ofizialtzea lortu beharko dugu. Inkesta bat egin zen, gure fakultatean zenbat euskaldun dauden jakiteko. Gero firmak bildu ziren, eta Euskal Departamentua eskatzera joan ginen dekanorengana.

Aurten, taldea zabaltzea nahi genuke. Horretarako, orain arteko okerrak zuzendu gura ditugu. Alegia, medikuntzako lehen asterako propaganda gehiago egin dugu, eta Mintegiei ere berri gehiago helarazten diegu.

E. I. T. (Sarriko-ko Euskal Ikaskuntz Taldea)

1973-1974 epean egindako lanaren fruitu bezala sortzen da Sarriko-ko Euskal Ikaskuntz Taldea. Hasera batetan, euskarazko klaseek edukiko dute garrantzirik handiena eta hauk sendotzera abiatuko da EIT. Epe berean, eta nolabait plazaratzeko asmoz, Euskal Herriko Ekonomiari buruzko Aste bat antolatzen da; probintzietako egitura ekonomikoak aztertzen dira.

Hurrengo ikastaroan hasten da legalki funtzionatzen; ekintzak: euskarazko klaseak, UEUra zuzendu Mintegiak, jaialdiak. Gauzarik garrantzitsuena, beharbada, bazkideentzat antolatu zen hitzaldi sorta izan zen: Iñigo Aguirre eta «Lana» kooperatibaren zuzendaria izan genituen geure artean, Deba bialara eta Nekazaritza aztertuz.

1975-1976 epean, ekintzarik inportanteena, «Fueros, Estatutos, Concier-tos» gaiari buruzko Aste bat izan zen.

Gero eta garrantzi handiagoa eman nahi diegu Mintegiei, Unibertsitatearen eta Euskal kulturaren zutabetzat kontsideratzen bait ditugu.

ENBOR (Ederti Eskolako Kultur Taldea)

1975-1976 kurtsorearen haseran, Ederti Eskolako ikasle talde batek euskal kulturaren alde lan egiteko asmoa ukan zuen. Taldearen batzar batetan, 1976.eko Otsailaren 17an, haren estatutuak onartu ziren, Erretoreari bidaltzeko.

Eskola hau Fakultaterik ez zela eta, ez zizkiguten estatutuak onartu. Berri hau eman zigutenerako, ikasturtea azkenetan zegoen, eta ez genuen ekintza praktikorik egin. Gaurregun, eskolako ateez barrura legezatuak

gaude. Hala eta guztiz ere, Unibertsitatean legezatzzea nahi genuke, EKTen konfederazio batetan sartu nahi bait dugu.

Gure aurtengo ekintza bakarra, hasi diren euskarazko klaseak bultzatzea izan da.

E. K. M. (Deustuko Euskal Kultur Mintegia)

Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultur Mintegia, 1968. urtean sortu zen, bertako ikasle eta irakasle euskaltzale abertzale batzuren kemenak bultzata. Hastapenetako helburua, euskara irakastearena eta euskal kultura unibertsitariaren oinarriak finkatzearena izan zen.

Ikasle mugimendu berriak, biziki lagundu zuen lan horretan. Haien jokabidea gogortuz joan zen eta, honen ondorioz, krisialdi sakon batetan sartu zen Mintegia.

Jarraitzaileek, nahiz eta hastapenetako lan apalenetan hasi —euskara irakatsi, alfabetatzea, jaialdiak...—, pittinka-pittinka zabaldu egin zuten gure ekintza arloa: zentral nuklearrez, komunikabideak, mural erakusketak...

Egun, E. K. M. erabat irekia dela esan dezakegu. Dударik gabe, azkenaldi honetan kultur arloetatik zuzendua da ikasle mugimendua, eta gero eta zabalagoa dugu Euskal Herriaren aldeko erakundeen lana. Badugu benetan Euskal Unibertsitatearen oinarriak ezartzearen beharra.

E. K. T. (Euskal Kultur Taldea: Ingeniaritza Teknikoa)

E. K. T. hau sortu berria da. Eta, horregatik, gauza guti egin du. Zergatik jaio da? Arrazoin simple bategatik: Euskal Herriak eta batez ere gure fakultateak eskatzen zuelako.

Egitekoak: gure lehen arazoa, euskara plazaratzea da. Eta, horregatik, ikastola mailan lanean ari gara.

Liburutegiak nahi, behar ditugu.

Gure problematika: gehienbat ekonomikoa, noski.

Erreibindikapenak: Direkzio demokratiko bat, Euskal Herriarentzat elebitasuna, Euskal ikasle sindikatua, Estatutuak ikasleen eskuetan jartzea, Euskara ofizialki onartua dadila, Euskal Unibertsitatea, Amnistia orokorra, Herri askatasuna.

E. K. A. (Euskal Kultur Alkartea: Majisterio Eskola)

Majisterioko eskolan, 1974-75 ikastaroan, lagun batzu bildu ziren kultur talde bat egiteko asmoz. Batzuek euskararako mintegi bat jarri nahi zuten elkarte barruan. Baina beste batzuk pentsatzen zuten, Euskal Herrian bizi zirenez gero, euskal kultura zaindu behar zutela eta, horretarako, euskara potentziatzen hasi. Honela sortu zen E. K. A. (Euskal Kultur Al-

kartea). Nahiz eta ofizialki onartuak izan, oztopo asko eduki ditugu orain arte: ez genuen bulegorik, ez euskarazko klaseetarako lokalik; zuzendaria ez zigun baimenik ematen hitzaldi aretoa irekitzeko edo jaialdiak eta hitzaldiak antolatzeko klase orduetan (klaseak goizeko 8,30etan hasten dira eta arratsaldeko 9etan bukatzen). Erretoreak ere ez digu bi urte hauetan subentzioa ordaindu.

Aurten (1976) Erretore berria eta, Majisterion, zuzendari berria izan dira ezarriak. Hauekin, eskatzen genituen gauza batzu azkenik lortuak ditugu:

1. — Nahiz eta oraindik probisional, badugu bulegoa.
2. — Euskarazko klaseak ofizialki ezarriko dira: E. K. A. k antolatu ditu Euskaltzaindiaren laguntzaz, eta Erretoreak ordainduko ditu. Hala ere, ordu librean ematen dira.

Hurrengo urterako, euskara klase orduetan jartzen eta, beste Euskal Herriko eskoletan bezala, euskararen katedra bat lortzen saiatuko gara.

Z.-E. K. T. (Zientzi Fakultateko Euskal Kultur Taldea)

Noiz sortu zen: 1974-75 kurtsoan onartu ziren taldearen estatutuak. Medikuntz eta Zientzi Fakultateen artean E. K. T. bat egiteko asmoak izan ziren, baina Unibertsitateko legeak ez zuen horretarako posibilitaterik ematen.

Kurtso hartan euskarazko eskola bakar batzu antolatu ziren.

75-76: Taldea finkatzen da. Helburuak, euskal giroa sortu eta euskara hedatu. Urteko ekintzak:

- Euskal ikastaroa, euskalduntze eta alfabetatze maila guztietan.
- Zientzi Mintegiak, euskara teknikoak zientzi gaiak erabiltzeko dituen eragozpenak eta bideak aztertuz.
- Inkesta bat egin. Inkesta honek euskal kontzientzia handia sortu du bertako ikaslegoaren artean.

76-77: Urte honek bi berezitasun ditu. Bata, euskara irakasteko astean hiru ordu, programaketa ofizialaren barruan; bestea, inoiz euskal departamentu izan daitekeen «Euskara Zientifikoaren Komisioa» lortzen da.

Euskal ikastaroa, 400 baino ikasle gehiagoz hasten da.

Beste asmoak: Mintegiak (Natur Zientzia, Fisika eta Kimikarena).

E. K. T. (Euskal Kultur Taldea: Entrepresa Ikasketen Ikastetxea)

1975.eko Apirilean sortu zen E. K. T. bat antolatzeko ideia.

1975.eko Irailean, legalizatua izan zen oztopo barik.

1976.eko Urtarrilean, bere ekintza hedatzen hasi zen (orduan zegoen zuzendariaren dimisioa zela eta, beste denek eskuak garbitu bait zituzten).

1976.eko Otsailean, beste elkarterekin konpartituriko aretoa eman zигuten eta Eskolak ordaindutako euskarazko klaseak hasi ziren.

(75-76) Urte horren lana, E.K.T.a ezagutaraztean oinarritu zen.

(76-77) Urte honen lana, Euskal Herriaren kontzientzia bat lortzen oinarrituko dugu.

Oztopoak: Eskolaren aldetik, aretoen falta eta ekintzak klase ordutan egiteko zuzendariaren betiko ukapenak.

Eta jendearen aldetik, ezinezkoa da ekintzei iraunkortasun bat ematea, nahimenez erreinuari itsatsirik dagoenez.

I. E. K. T. (Injenieri Eskolako Kultur Taldea)

Eskolako egoera oso tamalgarria zen, ez bait zegoen euskal kultur mugimendurik. Euskaldun gazte batzuk, honen premia ikusirik, talde ttipi eta itxi bat osatu zuten orain dela zazpi urte. Bost urtez iraun zuen egoera honek, gehiago zabaldu arte. Nahiz eta lanean ihardun, ez du egun arte ofizialtasunik lortu. Ikastaro honen haseran, zuzendariengandik baimena iortzea dugu lehen helburua. Nahiz eta baimenik lortu ez, lan batzu hasi ditugu, euskarazko eskolak garrantzitsuenak izanik. Eta gure asmoa, hitz teknikoei buruzko mintegi bat finkatzea da. Oraindik I. E. K. T. zabaldu beharra ikusten dugu. Hau aurrera eramateko, interesgarria izanen litzateke, klase bakoitzean talde bat osatzea. Horrela, I. E. K. T. talde hauen biltzarrea izanen litzateke, soilik.

I. O.: Talde bakoitzak emandako informazioz osatu dugu *dossier* hau.